

VASZARY JÁNOS (1867-1939)

Fekvő akt, 1919 körül | *Lying Nude, around 1919*

Olaj, vászon | Oil on canvas, 100,5 x 132,5 cm
Jelezve balra lent | Signed bottom left: Vaszary J.

Kezdő ár | Starting price: 12 000 000 Ft / 34 286 EUR
Becsérték: 20 000 000 – 30 000 000 Ft
Estimate: 57 143 – 85 714 EUR

KIÁLLÍTVA | EXHIBITED:

- LX. Tizenegyedik csoportkiállítás: Vaszary, Kosztolányi, Czencz, Belányi, Lukátsovits Ily. Ernst Múzeum, Budapest, 1920. február-március, (kat. 104)
- Vaszary János emlékkiállítás magánygyűjtők műveiből. Kuny Domokos Múzeum, Tata, 1967. október
- Vaszary János magánygyűjteményekben. Virág Judit Galéria, Budapest, 2015. március 28. – 2015. április 25.

KIÁLLÍTVA ÉS REPRODUKÁLVA | EXHIBITED AND REPRODUCED:

- Vaszary János gyűjteményes kiállítása. Ernst Múzeum, Budapest, 1919. március
- Vaszary János gyűjteményes kiállítása. Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2007. október 18. – 2008. február 10. (kat. 114)

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED:

- Lázár Béla: Vaszary János képei. Budapest, 1923, XI. képtábla
- Haulisch Lenke: Vaszary. Budapest, 1978, 118. kép

Vaszary J.

1. Vincent Van Gogh: Fekvő akt, 1887

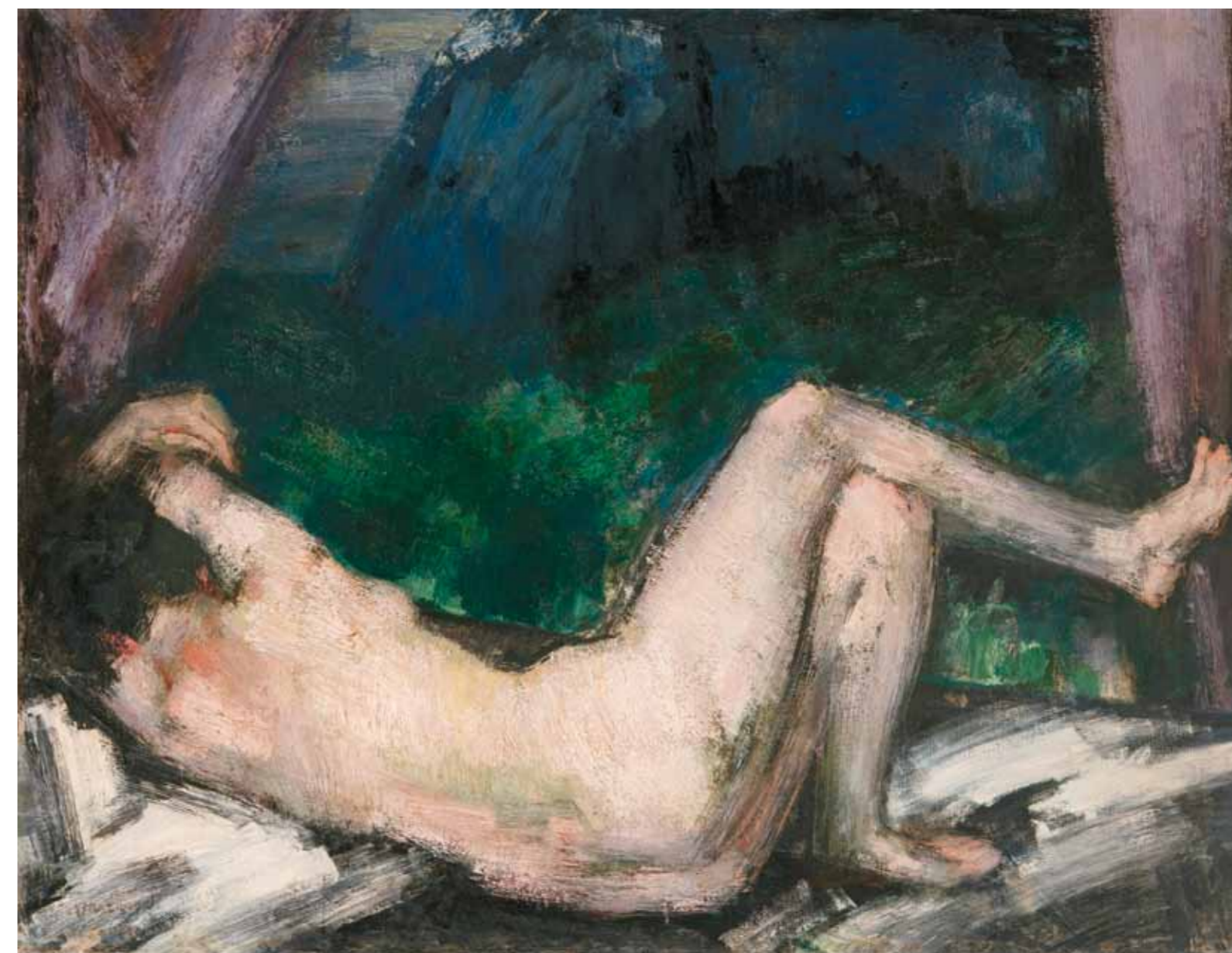
2. Pierre-August Renoir: Fekvő akt, 1850-1860
Magántulajdon

Vaszary János 1919 márciusában, az Ernst Múzeumban rendezett gyűjteményes kiállítását a korabeli sajtó egyöntetű lelkesedéssel fogadta, és valamennyi cikk egyetértett abban, hogy a festő munkásságában új korszak vette kezdetét. A sikert még az sem tudta csorbítani, hogy a hét év kihagyás után megvalósult önálló bemutatót az éppen zajló események, a Tanácsköztársaság kirobbanása miatt, idő előtt bezárták.¹ Lázár Béla már a műveket bevezető katalógus-

szövegében megjegyzi, hogy Vaszary háború alatt és után formálódó, átalakuló új művészete a színek köré épül, egyben felismeri a fekete jelentőségét a korszak képein. Utóbbiról azt írja, hogy Vaszarynál „elvesztette teljesen festék jellegét, de mint szín csupa árnyalat, mely helyzetével is az érzést szolgálja”.² Michel Pastoureau *A fekete: egy szín története*, eredetileg 2000-ben megjelent könyvében kronologikusan és tematikusan haladva, valamint a különböző műv-

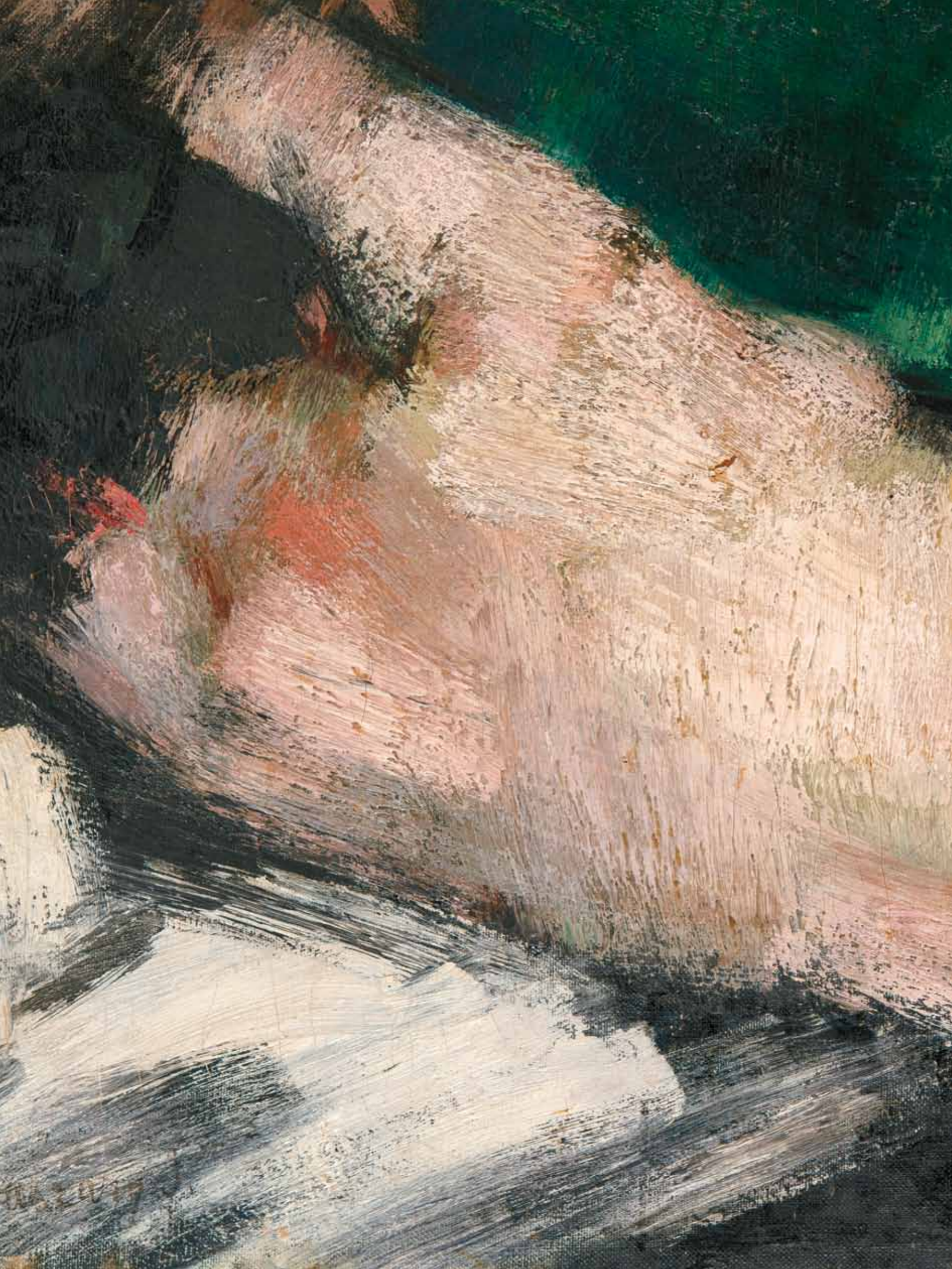
szeteket, kultúrákat, társadalmakat felölelve dolgozza fel a címben is elhangzó témát. Szerinte ugyanis a színek „nem tanulmányozhatók időn és téren, konkrét kulturális kontextuson kívül”.³ Így a fekete mint társadalmi jelenség egész mást jelentett az ókori görög-római, a keresztény vagy a modern kultúrák számára, de akár egy korszakon belül is. A romantika festői például a nyugtalan pszichéjük érzékeltetésére szívesen alkalmazták a fény-árnyék, fény-sötétség

szimbolikát, ezért nem vetették el a fekete szín használatát. Míg a 19. század második felében, a tudományos forradalmak és a pozitivisták gondolkodás hatása alatt kibontakozó impresszionizmus nem tekintette a feketét teljes értékű színnek, és egy időre száműzni is tudta szinte az egész európai festészet palettájáról. A 20. század első két évtizedében a fekete ismételt előbukkanása elsősorban az avantgárd irányzatok művein érhető tetten. A kubista ké-

peken a fekete a japán és afrikai kultúra révén szivárgott vissza a képekre, az orosz avantgárdra viszont inkább az urbanizáció, a tömegkultúra (film, plakátművészet, reklámgrafika) befolyása volt a mérvadóbb, és a német expresszionizmussal egyetemben, elsősorban a szín érzelmi vagy mozgósító erejére építettek. Itthon az aktivisták plakátjain és tusrajzain vált jellemző kompozíciós és hangulati elemmé a fekete, melynek nyilvánvaló társadalmi, gazdasági okai

között említhető, hogy egyfelől figyelmük az elnyomott rétegek felé irányult, másfelől anyagi forrásaik is korlátozottak voltak, a tus olcsóbban és könnyebben beszerezhető volt. Vaszary ún. „fekete alapos” korszaka viszont mindezek ellenére szokatlanul hathatott a kor magyar festészetében. Jobb híján expresszionistának is mondják e periódusát, a színválasztása és erős gesztusokkal, széles ecsetvonásokkal megalkotott mozgalmas képfelületei vagy a szándékos

3. Rippl-Rónai József: Akt, 1910-1911
Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

4. Csók István: Rossz az, aki rosszra gondol, 1925
Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

torzításai miatt. Ugyanakkor – néhány háborús és biblikus kép kivételével – ezek a művek nem borúsak: aktok, csendéletek, portrék, amelyeken a fekete feladata, hogy a többi szín mélységeit jobban kiadja.

A *Fekvő akt* (1919 körül) a korszak aktsorozatának egyik legelső, fontos darabja. Ezeken a képeken (pl. *Akt a műteremben*, 1920 körül; *Fekvő akt*, 1920 körül; *Alvó akt*, 1920; *Ébredés*, 1921) Vaszary kerül mindenfajta külsőséget, a feketés-zöldes-kékes, plasztikusan megfestett

háttérből tűnik elő az érzéki, rózsaszín, meztelen női test valójával, bármiféle történeti vagy tárgyi utalás nélkül. A beállítás hasonlít Csók István korabeli aktjainak mozdulataihoz, valamint Rippl-Rónai József erotikus tusrajz-sorozatán szereplő női alakokhoz. Vaszarynál a sötét háttér mozgalmassága, az ellentétes irányú, vastag, zsíros, ugyanakkor a színeket áteresztő festékfoltok, és a hol kicsavarodó, hol magabiztosan elterülő, pihenő meztelen női test bemutatása újfajta térérzetet keltenek. Az életművön

belüli szakaszok átjárhatóságát mutatja, hogy a festmény két felső oldalán belógó lila függöny kapcsolatot teremthet Vaszary cirkusz-, és színház tematikájú képeivel. Továbbá maguk a pózok később visszaköszönnek a fehérrel alapozott képeken is, mint a *Kislány a réten* (1930-as évek második fele) vagy épp, az ugyancsak a mostani aukción szereplő *Akt buddhával* (1926 körül) című művön.

FÖLDES LÉNA

- 1 Veszprémi Nóra-Szűcs György szerk.: Vaszary János (1867-1939) gyűjteményes kiállítása. A Magyar Nemzeti Galéria kiadványai 2007/3., 44.
- 2 Lázár Béla katalógus bevezető. In: Vaszary János gyűjteményes kiállítása. Ernst Múzeum, Budapest, 1919. március, 9.
- 3 Michel Pastoureau: *Black – The History of a Color*. Princeton University Press, Princeton and Oxford, 2008

5. Edward Munch: Hátakt, 1917-19
Munch Museum, Oslo

6. Ernst Ludwig Kirchner: Fekvő akt, 1909
The Museum of Fine Arts, Boston